

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.9 (477)
DOI <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i4.624>

Р. І. Лемеха
orcid.org/0000-0001-9013-8318
кандидат юридичних наук,
здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук
Запорізького національного університету

ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИТНИХ РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ

Вступ. Митна політика України спрямована на захист митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захист внутрішнього ринку, розвиток економіки України та її інтеграції до світової економіки. Ключову роль у процесі реалізації митної політики відіграють принципи правового регулювання митних відносин, тобто ключові, фундаментальні правові ідеї, в яких виражена сама сутність права та роль публічної адміністрації в процесі здійснення митної справи.

Особливе місце в митних відносинах посідають норми, якими врегульовано митні режими, адже останні є комплексом взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їхній правовий статус, умови оподаткування і зумовлюють їх використання після митного оформлення. Дослідження принципів правового регулювання митних режимів в Україні є основою для подальшого вдосконалення чинного національного законодавства та юридичної практики, розроблення перспективного законодавства у сфері правового регулювання митних режимів.

Питання адміністративно-правового регулювання митних відносин в Україні досліджуються в роботах фахівців у сфері адміністративного права, серед яких роботи О. Бандурки, В. Бевзенка, Н. Білак, М. Віхляєва, Н. Губерської, С. Гусарова, Р. Калюжного, Т. Коломоець, В. Колпакова, А. Комзюка, О. Кузьменко, В. Курила, Д. Лук'янця, Д. Лученка, П. Лютікова, М. Мельника, Р. Мельника, О. Миколенка, Я. Назарової, Н. Нижник, Д. Приймаченка, С. Стеценко, М. Тищенко, О. Чуприни, А. Школика та інших учених-адміністративістів. З останніх досліджень слід відзначити дисертаційну роботу М. Мельника «Інститут митних режимів у митному праві

України» [1]. Проте питання принципів правового регулювання митних режимів в Україні досліджено фрагментарно, більшою мірою в рамках більш загальних тем, що актуалізує проведення даного дослідження.

Методологія даного дослідження ґрунтується на комплексному поєднанні філософських (законів діалектики та метафізики), загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження (методології порівняльного правознавства, методу юридичного моделювання тощо), принципів об'єктивності та історизму.

Постановка завдання. Метою наукової публікації є дослідження принципів правового регулювання митних режимів в Україні як міжгалузевого інституту митного права.

Результати дослідження. Принципи права є фундаментальними засадами, ключовими правилами правового регулювання суспільних відносин, на яких мають ґрунтуватися всі інші правила поведінки, визнані або санкціоновані державою. Принципи права фактично є його визначальними ідеями, в яких розкривається сама сутність та призначення права як регулятора суспільних відносин. Так, принцип рівності всіх перед законом і судом фактично уособлює богиня Феміда з терезами та пов'язкою на очах, демонструючи тим самим, що перед нею всі рівні, незалежно від соціального статусу, статків, національності та кольору шкіри. Принцип верховенства права містить у собі три принципи – принцип верховенства прав і свобод людини, принцип верховенства норм Конституції над нормами інших нормативно-правових актів та принцип верховенства визнаних державою норм міжнародного права над нормами національного права. Фактично принцип верховенства права означає принцип верховенства природного та загальновизнаного права над писаним законом, в якому можуть бути порушені основні права

і свободи людини або інші елементи природного права. Державу, в якій панує принцип верховенства права, називають правовою державою, тобто державою, в якій публічна та політична влада обмежені нормами Конституції, нормами міжнародно-правових актів та основними правами і свободами людини, існують дієві механізми захисту порушеного права органами публічної адміністрації та судом. Саме тому похідним від принципу верховенства права є принцип належного урядування, тобто принцип, за яким органи публічної адміністрації не відступають від норм Конституції та визнаних міжнародно-правових актів, а також створюють всі умови для належної реалізації та захисту прав і свобод людини.

Принципи права найбільшою мірою пов'язані з нормами моралі. Як справедливо зауважує С.О. Сунегін, по-перше, основоположні принципи права проявляються насамперед в їх моральному змісті, який має об'єктивні основи, що повинні коригувати суб'єктивне сприйняття їх змісту. Однобічне, викривлене суб'єктивне сприйняття та розуміння ідей справедливості, рівності, свободи та гуманізму, як правило, засновується на егоїстичному прагненні задоволення лише особистих (приватних) інтересів певної особи. По-друге, позитивне право повинно враховувати та закріплювати вказані основоположні принципи, виходячи зі змісту їх об'єктивного морального виміру, що узгоджується з фундаментальними законами природного людського співіснування. По-третє, основоположні принципи права тільки тоді матимуть високий позитивний ефект під час їх реалізації у відповідній юридичній, правозастосовній діяльності та правовідносинах, коли вони будуть наповнені традиційним моральним змістом, тобто будуть узгоджуватися з вимогами та принципами панівної моралі в суспільстві. Саме моральний вимір основоположних принципів права забезпечує їх належну реалізацію, а також спрямовує використання, виконання, дотримання та застосування правових приписів на досягнення суспільного блага, а не приватних та нерідко аморальних інтересів окремої особи чи осіб, які, на нашу думку, лежать в основі їхнього викривленого суб'єктивного сприйняття та розуміння [2, с. 278].

Із вищезазначеною думкою С.О. Сунегіна варто погодитись, адже, наприклад, у сфері правового регулювання митних відносин стан дотримання принципів права суб'єктами митних відносин значною мірою зумовлений доброчесністю та іншими морально-діловими якостями посадових осіб Державної митної служби України та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

О. Уварова зазначає, що принципи права – один із найважливіших елементів будь-якої правової системи. Від того, наскільки вони відображені

в правових нормах і в правозастосовній діяльності, багато в чому залежить ефективність правового регулювання. На її думку, принципи права можна визначити як систему вимог до належної і можливої поведінки людей, які відображають визнані в суспільстві цінності й утворюють спрямовану на регулювання суспільних відносин ієрархічну єдність. Кожна з вимог, що становить зміст певного принципу права, також може набувати характер принципу, але нижчого рівня. Таким чином, уся система принципів права представляє собою певне розгортання принципу справедливості через виведення з його змісту системи вимог, яким має відповідати практика суспільних відносин, і вимог, що висувуються до самого механізму правового регулювання. При цьому важливу роль у розкритті змісту принципів права через конкретизацію їх змісту через систему вимог відіграють судові органи [3, с. 5, 55–56].

У цілому погоджуючись із позицією О. Уварової, слід відзначити, що в розкритті змісту принципів права через конкретизацію їх змісту через систему вимог відіграють не всі судові органи, а лише касаційні суди у складі Верховного Суду (який є судом права, а не факту), а також Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції, уповноважений тлумачити Конституцію України та розкривати зміст закріплених у ній принципів права. У постановках касаційних судів та Великої Палати Верховного Суду формулюються правові позиції (висновки), які фактично є судовими прецедентами, тобто принципами вирішення конкретної юридичної справи, які застосовуються під час розгляду та вирішення всіх аналогічних справ у майбутньому.

Враховуючи прецедентний характер постанов Верховного Суду, можна говорити про повноцінну судову правотворчість в Україні, результати якої мають все більше значення для правильного розуміння та застосування норм матеріального та процесуального права органами публічної адміністрації та судами нижчих інстанцій. Так, наприклад, Касаційний адміністративний суд у складі Верховного суду розмежував поняття «митний контроль» та «митне оформлення» (Постанова Верховного Суду від 18 січня 2018 року у справі № 807/3168/14) [4].

Як слушно зазначає С. Дуженко, в адміністративному праві принципи відіграють надзвичайно важливу роль, оскільки узагальнюють базові тенденції, розкривають генезис правових норм, у тому числі й у сфері митних правил. Правова матерія, абстрагована до рівня принципів права, відображає ідеали, закріплені Конституцією України, іншими законодавчими актами, з урахуванням специфіки митних правовідносин, що регулюються адміністративно-правовими нормами та нормами митного права [5, с. 1].

Принципи права повинні бути основою для формування та реалізації політики держави у всіх сферах суспільних відносин. Так, у відповідності до ст. 5 Митного кодексу України, державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Причому, як зазначено у ст. 6 Митного кодексу України, митні інтереси України – це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення митної справи.

Ключову роль у процесі здійснення митної справи відіграють митні режими, якими безпосередньо визначається порядок переміщення товарів через митний кордон України.

Інститут митного режиму, на думку І.В. Міщенко, є одним із ключових у митному праві України, оскільки кожен суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, переміщуючи товар через митний кордон, зіштовхується з необхідністю декларувати свій товар, вибираючи при цьому найбільш сприятливий йому режим у залежності від мети такого переміщення. Правильний вибір митного режиму – запорука ефективного здійснення зовнішньоекономічної операції [6, с. 75].

Як зазначає М.В. Мельник, інститут митних режимів являє собою комплексний міжгалузевий інститут права в системі митного права як комплексної галузі права, який містить сукупність відособлених правових норм адміністративного, фінансового, цивільного, господарського, міжнародного та інших галузей права, які регулюють групу взаємозалежних суспільних відносин, що виникають під час здійснення митних процедур відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України, визначення їх правового статусу, умов оподаткування і використання після митного оформлення [1, с. 18–19].

У ст. 8 Митного кодексу України визначені принципи здійснення митної справи, органічною частиною якої є відповідний митний режим. Зазначається, зокрема, що митна справа здійснюється на основі принципів: виключної юрисдикції України на її митній території; виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи; законності та презумпції невинуватості; єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України; спрощення законної торгівлі; визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності; додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб; заохочення добросовісності; гласності та прозорості; відповідальності всіх учасників відносин, що регулюються цим Кодексом [7].

Крім того, принцип верховенства норм міжнародного права над нормами національного права в процесі здійснення митної справи закріплений у ч. 2 ст. 7 Митного кодексу України, згідно з якою митна справа здійснюється з додержанням прийнятих у міжнародній практиці форм декларування товарів, методів визначення митної вартості товарів, систем класифікації та кодування товарів і системи митної статистики, інших загальновизнаних у світі норм і стандартів. Таким чином, хоча принцип верховенства права прямо не зазначений у ст. 8 Митного кодексу України, він імпліцитно виражений у ч. 2 ст. 7 МК України.

Визначений у Митному кодексі України принцип виключної юрисдикції України на її митній території є похідним від принципів державного суверенітету – повноти й верховенства державної влади у внутрішніх відносинах та її самостійності й незалежності в зовнішніх відносинах.

Принцип виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи є важливим для правильного визначення юрисдикції органів публічної адміністрації у сфері здійснення митної справи та є фактично конкретизацією спеціально-дозвільного правового принципу, згідно з яким суб'єктам владних повноважень дозволено лише те, що чітко визначено в законі.

Ключовим у діяльності Державної митної служби України є принцип законності, який деталізовано в ч. 3 ст. 7 Митного кодексу України. У відповідності до останньої «засади митної справи, зокрема правовий статус митних органів, митна територія та митний кордон України, процедури митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, митні режими та умови їх застосування, заборони та/або обмеження щодо ввезення в Україну, вивезення з України та переміщення через територію України транзитом окремих видів товарів, умови та порядок справляння митних платежів, митні пільги, визначаються цим Кодексом та іншими законами України» [7].

Таким чином, принцип законності означає, що перераховані вище засади митної справи повинні визначатися виключно законами, тобто актами вищої юридичної сили, які прийняті Верховною Радою України. Підзаконні нормативно-правові акти (постанови Кабінету Міністрів України, Укази Президента України, накази Державної митної служби України) не можуть регулювати означені питання.

Важливим є закріплення в Митному кодексі України принципу презумпції невинуватості, який прямо визначений у Конституції України. Так, згідно зі ст. 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і вста-

новлено обвинувальним вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь [8].

У сфері здійснення митної справи принцип презумпції невинуватості означає, що особа не може вважатися винуватою у вчиненні, наприклад, контрабанди до винесення обвинувального вироку суду, в якому буде встановлено її вину на підставі обґрунтованих та законним чином одержаних доказів (винуватість особи доведена в законному порядку та поза розумним сумнівом).

С. Дуженко зазначає, що принцип презумпції невинуватості тісно пов'язаний із правом на захист і полягає в тому, що особа вважається такою, що не вчиняла порушення митних правил, а її дії вважаються правомірними, доки її вина або неправомірність дій не буде доведена у встановленому законом порядку, а також підтверджена рішенням уповноваженого органу державної влади, яке набере чинності [5, с. 9].

Принцип єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України є похідним від принципу правової визначеності, який вимагає від органів публічної адміністрації встановлювати прогнозовані та стабільні правила поведінки для суб'єктів правовідносин. Особливе значення принцип правової визначеності у формі єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України має для іноземних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (нерезидентів), які не знайомі з усіма тонкощами національного законодавства та повинні мати чітке та однозначне уявлення про правила митного оформлення та переміщення товарів через митний кордон України, засновані на загально визначених стандартах та принципах міжнародної торгівлі.

В умовах жорсткої конкуренції у сфері міжнародної торгівлі та з урахуванням необхідності розвитку національного виробництва та експорту товарів усе більшого значення набуває принцип спрощення законної торгівлі. Автоматизація процесів митного оформлення та контролю, повний перехід на електронний документообіг у процесі здійснення митної справи мають за мету спрощення законної торгівлі та заохочення суб'єктів міжнародної торгівлі до збільшення обсягів імпорту, експорту та транзиту через територію України.

Принцип визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності є похідним від фундаментального принципу рівності всіх перед законом. Суб'єкти владних повноважень не повинні надавати перевагу інтересам підприємств державної форми власності в процесі здійснення митної

справи або послаблювати контроль за їхніми зовнішньоекономічними операціями.

З метою забезпечення принципу верховенства права в діяльності Державної митної служби України важливе значення має неухильне додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб, адже в цивілізованій європейській державі органи публічної адміністрації виконують насамперед сервісні функції, надають адміністративні послуги та виступають гарантом належної реалізації та захисту прав і свобод людини. З метою належної реалізації даного принципу на практиці необхідно створити належні умови для здійснення ефективного громадського контролю діяльності посадових осіб Державної митної служби України; забезпечити стабільне функціонування телефону довіри та системи повідомлення електронною поштою (і засобами інформування соціальних мереж) про факти порушень прав та охоронюваних законом інтересів осіб із боку митних органів; організувати цілодобову відеофіксацію всього процесу здійснення митної справи, включаючи конкретні дії посадових осіб Державної митної служби України з використанням динамічних та нагрудних камер відеоспостереження з обов'язковим зберіганням відеофайлів на захищених серверах.

Реалізація принципу заохочення добросовісності в діяльності Державної митної служби України повинна включати механізм преміювання посадових осіб, які належним чином виконують службові обов'язки, а також механізм виплати винагороди за виявлену контрабанду або задокументовані факти порушення митних правил. Розмір такої винагороди доцільно визначити в процентному відношенні від вартості товарів, які незаконно або з порушенням вимог закону переміщуються через митний кордон України.

І. Сурай визначає даний принцип як забезпечення добросовісності (моральної характеристики) осіб, уповноважених на виконання функцій держави, що, зокрема, включає патріотизм, порядність, відповідальність, гідність і повагу до гідності інших і є основою для недопущення таких негативних явищ, як протекціонізм, непотизм, конфлікт інтересів, корупція тощо [9, с. 47].

Принцип гласності та прозорості в процесі здійснення митної справи повинен реалізовуватися не тільки за допомогою належного громадського контролю та цілодобового відеоспостереження на митних постах, але й через систематичне інформування громадськості про результати митного контролю, публікації в засобах масової інформації та соціальних мережах інформації про факти перевищення влади або зловживання службовими повноваженнями посадовими особами Державної митної служби України, забезпечення вільного доступу громадських інспекторів на територію митних постів тощо.

Не менш важливе значення для ефективного здійснення митної справи має реалізація принципу відповідальності всіх учасників відносин, що регулюються Митним кодексом України. За вчинення корупційних правопорушень посадовими особами Державної митної служби України повинна наступати невідворотна юридична відповідальність (у випадку вчинення злочину винувата особа повинна отримувати реальний строк покарання, без можливості застосування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням).

Перелік визначених у Митному кодексі України принципів здійснення митної справи доцільно доповнити принципами сприяння розвитку міжнародної торгівлі; захисту національних інтересів та безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності; диспозитивності вибору митного режиму суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності, доступності адміністративних послуг, які надаються органами публічної адміністрації (реалізація принципу «єдиного вікна» в роботі органів та посадових осіб Державної митної служби України).

У діяльності органів та посадових осіб Державної митної служби України вирішальне значення має дотримання спеціально-дозвільного режиму правового регулювання, у відповідності до якого суб'єктам владних повноважень дозволено лише те, що прямо вказано в законі. Порушення зазначеного режиму повинно кваліфікуватись як перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (умисне вчинення працівником правоохоронного органу дій, які явно виходять за межі наданих йому прав чи повноважень, якщо вони завдали істотної шкоди охоронюваним законом правам, інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам, інтересам юридичних осіб) у відповідності до чинного Кримінального кодексу України (ст. 365 КК України).

Не менш важливим є дотримання посадовими особами органів публічної адміністрації у сфері митних відносин принципу дотримання інтересів державної служби та запобігання випадкам зловживання владою або службовим становищем (умисного, з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно завдає істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб), відповідальність за що передбачена ст. 364 КК України.

Серед загальноправових принципів функціонування митних режимів в Україні ключову роль має принцип правової визначеності, який є похідним від принципу належного урядування, адже

стабільність та прогнозованість правової основи митних режимів є результатом ефективної правотворчої та правозастосовної діяльності органів публічної адміністрації, починаючи з Верховної Ради України та закінчуючи окремими посадовими особами Державної митної служби України.

Не менше значення для вдосконалення правового регулювання митних режимів в Україні має правильне розуміння та дотримання принципу верховенства права, який включає в себе три обов'язкові та взаємопов'язані складники: принцип верховенства прав і свобод людини, принцип верховенства норм міжнародного права над національним та принцип верховенства норм Конституції України над нормами інших законів та підзаконних нормативно-правових актів.

В умовах продовження євроінтеграційних процесів особливу роль відіграє принцип сприяння розвитку міжнародної торгівлі, реалізація якого передбачає спрощення та оптимізацію митних процедур з метою заохочення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до збільшення транзиту, імпорту та експорту товарів через митний кордон України, що, відповідно, призведе до збільшення надходжень до Державного бюджету України, зростання валового внутрішнього продукту тощо.

Не менш важливе значення для вдосконалення правового регулювання митних режимів в Україні має правильне розуміння та дотримання принципу захисту національних інтересів та безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності, адже критерієм ефективного правового регулювання митних режимів є зростання національної економіки, позитивний зовнішньоекономічний баланс, захист інтересів національного виробника та створення нових робочих місць на митній території України.

Для ефективного функціонування митних режимів важливою є реалізація принципу доступності адміністративних послуг, які надаються органами публічної адміністрації, що передбачає реалізацію принципу «єдиного вікна» в роботі органів та посадових осіб Державної митної служби України, завершення процесу інформатизації (діджиталізації) та автоматизації митних процедур (концепція «митниці у смартфоні»), коли роль суб'єктів владних повноважень у прийнятті рішень є мінімальною і публічна адміністрація здійснює тільки незалежний зовнішній контроль ефективного функціонування автоматизованих та оцифрованих технологічних процесів у рамках митних процедур.

Дотримання принципу диспозитивності вибору митного режиму суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності є неодмінною умовою функціонування митних режимів у демократичній країні та критерієм ефективності діяльності органів публічної адміністрації у сфері запобігання корупції та випадкам зловживання владою.

Висновки. Проведене дослідження принципів правового регулювання митних режимів в Україні дозволяє сформулювати висновок про те, що інститут митних режимів є комплексним міжгалузевим правовим інститутом, ключову роль в якому відіграють норми адміністративного права та імперативний метод правового регулювання.

Роль міжнародних норм та принципів у регулюванні митних режимів є визначальною, враховуючи фундаментальний принцип примату міжнародного права над національним, що є складовою частиною принципу верховенства права.

Зважаючи на мету національної держави набути повноправного членства в Європейському Союзі, наближення національних митних правил та процедур до стандартів і принципів ЄС є ключовим завданням публічної адміністрації в Україні.

Принципами правового регулювання митних режимів є комплексне поєднання загальноправових принципів верховенства права, законності, правової визначеності, рівності всіх перед законом, гласності, а також спеціальних принципів: виключної юрисдикції України на її митній території; виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи; законності та презумпції невинуватості; єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України; спрощення законної торгівлі; визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності; додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб; заохочення доброчесності; гласності та прозорості; відповідальності всіх учасників відносин, що регулюються цим Кодексом.

Законодавчо визначений перелік принципів правового регулювання митних режимів доцільно доповнити принципами сприяння розвитку міжнародної торгівлі; захисту національних інтересів та безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності; диспозитивності вибору митного режиму суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності, доступності адміністративних послуг, які надаються органами публічної адміністрації (реалізація принципу «єдиного вікна» в роботі органів та посадових осіб Державної митної служби України).

Дослідження принципів правового регулювання митних режимів в Україні є основою для подальшого вдосконалення чинного національного законодавства та юридичної практики, розроблення перспективного законодавства у сфері правового регулювання митних режимів.

Література

1. Мельник М.В. Інститут митних режимів у митному праві України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 – «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право»; Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2016. 251 с.

2. Сунегін С.О. Основоположні принципи права: загальна характеристика та деякі аспекти реалізації. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 275–279.

3. Уварова О.О. Принципи права у правозастосуванні: загальнотеоретична характеристика: монографія. Харків: «Друкарня МАДРИД», 2012. 196 с.

4. Верховний суд розмежував поняття «митний контроль» та «митне оформлення». *Офіційний портал «Судова влада України»*. URL: <https://court.gov.ua/press/news/512072>.

5. Дуженко С.А. Принципи провадження у справах про порушення митних правил крізь призму їх реалізації. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 1 (5). С. 1–12.

6. Міщенко І.В. Новели інституту митного режиму в контексті реформування митного законодавства. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 2. С. 73–77.

7. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. Дата оновлення: 19.06.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.

8. Конституція України від 28.06.1996 р. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

9. Сурай І.Г. Доброчесність – сутнісна ознака еліти державного управління. *Супільство. Держава. Управління. Право*. 2011. № 2. С. 43–52.

Анотація

Лемеха Р. І. Принципи правового регулювання митних режимів в Україні. – Стаття.

У науковій публікації досліджуються принципи правового регулювання митних режимів в Україні як міжгалузевого інституту митного права.

Зазначається, що митний режим є комплексом взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їхній правовий статус, умови оподаткування і зумовлюють їх використання після митного оформлення.

Формулюється висновок про те, що роль принципів права в регулюванні митних режимів є визначальною, враховуючи євроінтеграційні прагнення України та зумовлену ними необхідність дотримання принципів верховенства права, правової визначеності та належного урядування органами публічної адміністрації.

До принципів правового регулювання митних режимів слід віднести загально-правові (верховенства права, законності, правової визначеності, рівності всіх перед законом, гласності тощо), а також спеціальні принципи, серед яких: принцип сприяння розвитку міжнародної торгівлі; принцип захисту національних інтересів та безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності; принцип диспозитивності вибору митного режиму суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності, принцип доступності адміністративних послуг, які надаються органами публічної адміністрації (реалізація принципу «єдиного вікна» в роботі органів та посадових осіб Державної митної служби України) тощо.

Зазначається, що зважаючи на мету національної держави набути повноправного членства в Європейському Союзі, наближення національних митних правил та процедур до стандартів та принципів ЄС є ключовим завданням публічної адміністрації в Україні.

Формулюється висновок про те, що дослідження принципів правового регулювання митних режимів в Україні є основою для подальшого вдосконалення чинного національного законодавства та юридичної

практики, розроблення перспективного законодавства у сфері правового регулювання митних режимів.

Ключові слова: засади, митні режими, принципи, митний кордон, митна справа, верховенство права, правова визначеність, належне урядування, гласність, митні процедури, митні відносини, адміністративне право, публічна адміністрація.

Summary

Lemekha R. I. Principles of legal regulation of customs regimes in Ukraine. – Article.

The scientific publication is devoted to the principles of legal regulation of customs regimes in Ukraine as an intersectoral institution of customs law. It is noted that the customs regime is a set of interrelated legal norms that, in accordance with the stated purpose of moving goods across the customs border of Ukraine, determine the customs procedure for these goods, their legal status, tax conditions and determine their use after customs clearance.

The methodology of this scientific publication is based on a complex combination of philosophical (laws of dialectics and metaphysics), general scientific and special legal research methods (methodology of comparative law, method of legal modeling, etc.), principles of objectivity and historicism.

It is concluded that the role of the principles of law in the regulation of customs regimes is crucial, given the

European integration aspirations of Ukraine and the need to comply with the principles of the rule of law, legal certainty and good governance of public administration.

The principles of legal regulation of customs regimes include common principles (rule of law, legality, legal certainty, equality before the law, publicity, etc.), as well as special principles, including: the principle of promoting international trade; the principle of protection of national interests and security in the field of foreign economic activity; the principle of dispositive choice of the customs regime, the principle of availability of administrative services provided by public administration bodies (implementation of the «single window» principle in the work of bodies and officials of the State Customs Service of Ukraine), etc.

It is noted that given the goal of the nation state to gain full membership in the European Union, the approximation of national customs rules and procedures to EU standards and principles is a key task of public administration in Ukraine.

It is concluded that the study of the principles of legal regulation of customs regimes in Ukraine is the basis for further improvement of existing national legislation and legal practice, the development of promising legislation in the field of legal regulation of customs regimes.

Key words: principles, customs regimes, customs border, customs, rule of law, legal certainty, good governance, publicity, customs procedures, customs relations, administrative law, public administration.